

VAJDA, Barnabás. Egy szabad hang Kelet-Európában - A Szabad Európa Rádió tevékenységéről a hidegháború alatt. Dunajská Streda :

Slávka Otčenášová, otcenasova@gmail.com

Rádio Slobodná Európa bolo založené vládou USA počas studenej vojny s cieľom šíriť protikomunistickú propagandu v krajinách východnej Európy. Jeho počiatky siahajú do New Yorku, odkiaľ sa 4. júla 1950 uskutočnilo prvé rozhlasové vysielanie do Československa. Riadne rozhlasové vysielanie začalo 1. mája 1951 z Mníchova a postupom času sa jeho redaktori prihovárali ľuďom žijúcim „za železnou oponou“ v desiatich jazykoch, zameriavajúc sa najmä na politickú, hospodársku, sociálnu a kultúrnu situáciu v krajinách východného bloku. Po skončení studenej vojny sa aktivity Rádia preniesli z východnej Európy do iných regiónov. Dnes Rádio vysiela v 28 jazykoch v 21 krajinách.

Barnabás Vajda sa vo svojej monografii venuje dvom okruhom tém súvisiacich s históriou existencie a činnosti Rádia Slobodná Európa v našom regióne počas studenej vojny - ako sám autor tvrdí - z východoeurópskeho pohľadu. Prvá časť publikácie sa venuje všeobecne histórii Rádia. Autor vychádzal z publikovaných prác historikov, ako sú napr. Richard H. Cummings, Alan A. Michie, Herbert A. Friedman, Martin Medhurs, Christopher Simpson, Gerhard Wettig, Donald R. Browne, B. Dante Fascell, David M. Abshire, Leonard R. Sussman, Barry Rubin, Sean Kelly, Burton Paulu, Gary D. Rawnsley. Takisto siahol po memoároch osobností priamo spätých s činnosťou Rádia, ako boli Robert T. Holt, Sig Mickelson, Arch Puddington, Glenn Ferguson, Kenneth R. M. Short, A. Ross Johnson, R. Eugene Parta a George R. Urban a jeho regionálnych manažérov a žurnalistov pochádzajúcich z východnej Európy, ako Karel Sedláček, Karel Jankovský-Drážďanský, Gyula Borbándi, László Cseke, László Kasza, Csaba Skultéy, Jan Nowak-Jezioranski, Stepane Groueff a iných.

V druhej časti publikácie autor čerpal z archívnych materiálov viažucich sa k Rádiu Slobodná Európa, ktoré sa v súčasnosti nachádzajú v Open Society Archives v Budapešti, s dôrazom na pramene súvisiace s aktivitami Oddelenia pre výskum východnej Európy (East European Research Department) Rádia Slobodnej Európy. Interné dokumenty, vrátane dôverných správ, prieskumov tlače, analýz, rozhovorov, korešpondencie a interných hodnotení, ktoré vznikli pred rokom 1989, pomáhajú vysvetliť vysielaciu politiku, program a politické aktivity Rádia Slobodná Európa, jeho vnútorný život, ale predovšetkým jeho ciele a postupy súvisiace s ovplyvňovaním verejnej mienky v regióne východnej Európy. Autor v monografii kladie hlavný dôraz na aktivity Rádia Slobodná Európa týkajúce sa Československa a Maďarska v rámci ich medzinárodného politického a diplomatického kontextu. V jednej kapitole sa venuje aj maďarskej menšine žijúcej v Československu v materiáloch Rádia v súvislosti s rokom 1968.

Publikácia je zaujímavým čítaním sumarizujúcim doterajšie poznatky o činnosti a význame Rádia Slobodná Európa vo východnej Európe počas obdobia studenej vojny a zároveň prináša aj nové informácie z doteraz menej využívaných archívnych prameňov viažuce sa priamo k nášmu regiónu. Poskytuje sondu do vonkajších cieľov i do vnútorného života inštitúcie, ktorá štyri dekády ovplyvňovala verejnú mienku a snažila sa etablovať a prezentovať ako „slobodný hlas“ východnej Európy.